

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Doorkiesnummer	Behandeld door	Datum
		A. Groenink	01 november 2023

Onderwerp
Reactie Quicksan rekenkamer Almelo begroting 2024

Geachte leden van de raad,

De rekenkamer Almelo heeft een Quicksan uitgevoerd op de programmabegroting 2024. Met belangstelling heeft het college kennis genomen van de resultaten.

De portefeuillehouder financiën heeft in het oordeelsvormend beraad op 17 oktober toegezegd dat het college op hoofdlijnen een reactie op de Quicksan zal geven. Deze reactie heeft als doel een bijdrage te leveren aan uw beeldvorming ten aanzien van de programmabegroting 2024. Tevens kan deze reactie bijdragen bij het geven van een politiek-bestuurlijke duiding aan de bevindingen van de rekenkamer. Wij gaan daarom niet nader in op de adviezen die de rekenkamer in haar Quicksan geeft. Bij de totstandkoming van de Quicksan heeft er een ambtelijke feitencheck plaatsgevonden.

De rekenkamer besteedt in haar Quicksan specifieke aandacht aan het meerjarenperspectief. Wij willen in onze reactie focussen op dit onderwerp. Tot slot zullen wij kort stilstaan bij een aantal overige aandachtspunten die de rekenkamer benoemt.

Meerjarenperspectief

Bij het opstellen van de begroting en meerjarenraming kan worden gesteld: hoe verder weg in de toekomst de ontwikkelingen liggen, hoe meer de onzekerheden toenemen. Dit betekent dat een balans moet worden gevonden tussen enerzijds het opnemen van mogelijke financiële tegenvallers (risico's) en anderzijds het opnemen van mogelijke financiële meevallers (kansen). Een reële begroting en meerjarenraming voorziet in die balans. We zien de laatste jaren een toenemend aantal zachte en harde toezeggingen en verplichtingen vanuit het Rijk. Vaak zijn maatregelen die vanuit het Rijk voor de periode na 2024 zijn aangekondigd, nog onvoldoende uitgewerkt. Hierdoor zijn deze aangekondigde maatregelen op dit moment moeilijk te vertalen naar financiële effecten. Dit bemoeilijkt het opstellen van een begroting en meerjarenraming. Daarom wordt per beleidsveld voor het meerjarenperspectief gezocht naar een goede balans tussen verwachte positieve- en negatieve effecten.

In het meerjarenperspectief 2025-2027 verwacht het college een tekort vanaf 2027 van structureel 19,7 miljoen euro. Het college zoekt naar besparingsmogelijkheden met een omvang van ongeveer 30 miljoen euro. De raad wordt op deze wijze in staat gesteld om binnen het maatregelenpakket keuzes te maken. U bent hierover met een separate raadsbrief geïnformeerd (RAAD-7885).

De rekenkamer geeft als overweging mee om de taakstelling voor de zoekopdracht te verhogen omdat er een aantal onderwerpen is dat kan zorgen voor een hoger tekort dan nu in de begroting 2024 gepresenteerd.

Hieronder geeft het college een toelichting op deze onderwerpen die in de Quicksan genoemd worden.

Algemene uitkering en ontwikkeling Wmo en Jeugd

Zoals het college in de aanbiedingsbrief Raad-7885 heeft aangegeven erkent het Rijk de disbalans tussen taken en middelen. Het college verwacht daarbij nog steeds dat het structurele tekort deels gecompenseerd gaat worden door extra Rijksmiddelen, of dat de taken die de gemeente als medebewindvoerder uitvoert in de toekomst zullen wijzigen.

De Hervormingsagenda Jeugd is een voorbeeld hiervan, waarbij Rijk en gemeenten stappen zetten om de disbalans tussen taken en middelen weg te nemen. De disbalans is vanaf 2026 landelijk becijferd op 1,8 miljard euro. Van een groot deel van dit bedrag is op dit moment hoogst onzeker in hoeverre de te nemen maatregelen voldoende effect sorteren om de disbalans volledig op te heffen. We gaan hierna verder in op deze problematiek.

Van de disbalans van 1,8 miljard wordt circa 500 miljoen euro ingevuld door maatregelen waarvoor het Rijk zich als risicodrager opstelt. Met andere woorden: indien desbetreffende maatregelen bij gemeenten niet leiden tot een besparing van 500 miljoen euro, dan zal het Rijk het verschil aan gemeenten compenseren. Conform het advies dat onze toezichthouder, de provincie Overijssel, bij de begroting 2023 heeft gegeven, heeft Almelo voor haar deel, zijnde 2,9 miljoen euro vanaf 2026, een besparing opgenomen in het meerjarenperspectief 2024-2027. Hierbij speelt als belangrijk argument dat het Rijk voor dit deel risicodragend is. Echter, ook hier blijven risico's aanwezig. Immers, landelijk kan de besparing van 500 miljoen euro worden behaald, maar welk effect dit heeft op een individuele gemeente is onbekend.

Daarnaast werkt het Rijk in samenwerking met de gemeenten een maatregelenpakket uit dat moet leiden tot een besparing van circa 1 miljard euro. Deze maatregelen zijn op dit moment nog onvoldoende concreet om te vertalen naar financiële besparingen. Wij hebben er daarom voor gekozen om deze besparingen slechts beperkt in de meerjarenbegroting in te boeken.

Voor het resterende deel van 300 miljoen euro zal het Rijk aanvullende middelen beschikbaar stellen. Deze zijn op dit moment nog niet in de circulaire verwerkt.

Het abonnementstarief Wmo wordt in 2025 afgeschaft. Met ingang van 2026 wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage heringevoerd. Onduidelijk is of in de begroting 2024 tegenover de lagere algemene uitkering met de verwachte opbrengsten uit de inkomensafhankelijke eigen bijdrage rekening is gehouden.

Voor Wmo en Jeugd willen wij de lasten en baten zo reëel mogelijk ramen. Dit vindt onafhankelijk plaats van de bewegingen in het gemeentefonds. Op dit moment is moeilijk te voorspellen welk effect de herinvoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage heeft op de begroting. Enerzijds kunnen de baten stijgen, anderzijds kan het effect op de baten gering zijn doordat het volume afneemt. De verwachting is dat dit laatste gebeurt omdat de herinvoering van de maatregel voor een groep inwoners een drempel opwerpt. Dit leidt uiteraard tot een daling van de lasten.

Volumegroei

Zoals hiervoor aangegeven zijn er ten aanzien van Wmo en Jeugd toekomstige ontwikkelingen die een te verwachten positief effect op ons begrotingssaldo hebben. Maar er zijn ook ontwikkelingen die hierop mogelijk een negatief effect zullen hebben. Een belangrijk element is bijvoorbeeld de autonome volume-ontwikkeling. Voor de Jeugdzorg hangt deze sterk samen met de Hervormingsagenda. Voor de Wmo hangt deze sterk samen met de herinvoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Beide maatregelen zijn gericht op het verlagen van de volumegroei. Aangezien wij een zo evenwichtig mogelijk meerjarenperspectief aan uw raad willen presenteren hebben wij in het meerjarenperspectief daarom geen volumegroei voor Wmo en Jeugdwet opgenomen.

Dekkingsmaatregelen

Onduidelijk is of de in de perspectiefnota 2024 genoemde dekkingsmaatregelen zijn ingevuld of de komende jaren nog inspanning vergen.

Zoals bij de beantwoording van de vragen op 17 oktober 2023 door de portefeuillehouder financiën is aangegeven, zijn de dekkingsmaatregelen grotendeels gerealiseerd. In paragraaf 3.4 Mutaties Financiële Meerjarenperspectief worden twee afwijkingen ten opzichte van de perspectiefnota 2024-2027 genoemd.

De bij de perspectiefnota opgenomen dekkingsmaatregel "offensief begroten" van 1 miljoen euro is voor circa 820.000 euro gerealiseerd. Resteert een bedrag dat niet wordt ingevuld van circa 180.000 euro. Daarnaast was bij de perspectiefnota voor de jaarschijf 2024 een onttrekking aan de algemene reserve opgenomen van 460.000 euro. Gelet op het positieve begrotingssaldo in 2024, is deze onttrekking niet nodig.

Voor beschermd wonen is van het positieve saldo 1 miljoen euro als dekkingsmaatregel ingezet. Uit de begroting 2024 blijkt niet of de afstemming met de Provincie heeft plaatsgevonden.

De perspectiefnota 2024-2027, inclusief de dekkingsmaatregelen, is besproken met de Toezichthouder, zijnde de provincie Overijssel.

Prijsindexatie Wmo en Jeugdwet

De prijsindexatie voor Wmo en Jeugd is in de contracten gebaseerd op de index van de Nederlandse zorgautoriteit (Nza). In de zomer van 2023 heeft de Nza het voorlopig percentage voor 2024 afgegeven. Hierop worden de prijzen 2024 voorlopig gebaseerd. In maart 2024 geeft de Nza het definitieve percentage voor 2024. De prijzen voor 2024 worden met terugwerkende kracht aangepast. Dit betekent dat alle reeds in rekening gebrachte zorg over 2024 wordt herrekend.

In de begroting 2024 baseren wij ons op het laatst bekende indexcijfer van de Nza voor 2024, zijnde het voorlopige indexcijfer.

In de zorg zijn voor diverse cao's forse loonstijgingen aangekondigd. Dit is primair de verantwoordelijkheid van werknemers en werkgevers (zorgaanbieders). Wij baseren ons op de uitgangspunten die contractueel zijn vastgelegd. Mede in het kader van reële tarieven verwachten wij voor de langere termijn wel een doorvertaling van de cao-stijging in de tarieven. Echter, in welke mate en op welke termijn is op dit moment niet bekend.

Overige punten

Er worden landelijk aanzienlijke extra investeringen op gebied van onderwijshuisvesting voorzien. De begroting 2024 maakt niet duidelijk hoe die situatie voor de gemeente Almelo is.

Het huidige integraal huisvestingsplan loopt tot en met 2024 (Raad-6312). Het college wil een duurzaam meerjarenperspectief ontwikkelen voor de onderwijshuisvesting. Daarbij speelt de veroudering van het scholenbestand een belangrijke rol. Hierbij dienen keuzes gemaakt te worden met betrekking tot vervangende nieuwbouw of levensduur verlengende aanpassingen.

In het voorjaar van 2022 heeft het college de uitgangspunten voor het koersdocument Primair Onderwijs vastgesteld. Dit wordt in overleg met de schoolbesturen verder uitgewerkt. De uitwerking van de plannen en de financiële vertaling daarvan worden geconcretiseerd in het integraal huisvestingsplan 2025-2028. Besluitvorming zal naar verwachting medio 2024 plaatsvinden en betrokken worden bij de perspectiefnota 2025-2028.

Waar zijn programmamiddelen binnen taakvelden verantwoord?

De programmamiddelen zijn voor de periode 2024-2026 geraamd binnen hoofdtakveld Bestuur en ondersteuning. Jaarlijks worden deze middelen toegerekend aan de taakvelden waarop de uitvoering van het programma betrekking heeft. Over deze toerekening wordt u, net als in 2023, in de voorjaarsrapportage geïnformeerd.

Wij vertrouwen erop dat bovenstaande reactie bijdraagt aan uw beeldvorming ten aanzien van de programmabegroting 2024 en bijdraagt aan uw oordeelsvorming ten aanzien van de punten die de rekenkamer u heeft meegegeven.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J. Dijkstra

M.M. van 't Veld